

EL PENSAMENT NACIONALISTA DE MANUEL CARRASCO I FORMIGUERA. UN CRISTIÀ DEMÒCRATA PER LA REPÚBLICA CATALANA

LLUÍS DURAN

Doctor en història contemporània per la Universitat de Barcelona

Lliurat el 7 d'octubre de 2013. Acceptat el 3 de febrer de 2014

RESUM

Manuel Carrasco i Formiguera va ser un polític catalanista, cristià i republicà present en els grans esdeveniments de Catalunya entre 1930 i 1936. Aquest treball pretén estudiar-ne l'evolució ideològica. Partint de la crítica constant a la política de la Lliga Regionalista, Carrasco maldà per crear una línia política que en fos alternativa. En el Pacte de Sant Sebastià hi va voler posar les bases per a una entesa republicana entre Catalunya i l'Estat espanyol que reconegués l'autodeterminació prèvia de Catalunya. El seu pensament, vinculat a Enric Prat de la Riba, va voler oferir una alternativa des del nacionalisme radical, el republicanisme i un cristianisme compromès amb els canvis socials, circumscrit en una situació complexa per raó del seu compromís religiós i el compromís amb el seu país, que el portà a defensar-ne la independència. Amic dels nacionalistes bascos, insistí que aquest procés s'havia de fer des d'unes condicions específiques de progrés cultural i econòmic, període previ d'autonomia i pau civil interior.

PARAULES CLAU

Lliga Regionalista, Unió Democràtica de Catalunya, Acció Catalana, Partit Nacionalista Basc, república catalana, cristianisme social.

The nationalist views of Manuel Carrasco i Formiguera. A Christian Democrat for the Catalan Republic

ABSTRACT

Manuel Carrasco i Formiguera was a Christian, Republican and pro-Catalan politician present during Catalonia's biggest events between 1930 and 1936. This

research aims to study his ideological evolution. Based on his constant criticism of the policies of the Regionalist League, Carrasco strove to create a new policy as an alternative. In the Pact of San Sebastian, his aim was to lay the foundations for a Republican understanding between Catalonia and the state of Spain that recognised Catalonia's prior self-determination. His views, linked to Enric Prat de la Riba, aimed to offer an alternative based on radical nationalism, republicanism and a Christian approach committed to social change. He was restricted by a complex situation due to his commitment both to his religion and to his country, which led him to fight for its independence. A friend of Basque nationalists, he insisted that this process should be carried out based on specific conditions of cultural and economic progress, a period prior to autonomy and internal civil peace.

KEYWORDS

Regionalist League, Democratic Union of Catalonia, Catalan Action, Basque Nationalist Party, Catalan Republic, Christian Socialism.

«[...] y si a ello llamáis separatismo, enhorabuena y ojalá sean separatistas todas las democracias ibéricas; separatistas de una parodia de Estado forjado por las monarquías, separatistas que no toleran ni la vergüenza de Gibraltar, ni la monstruosa separación del cuerpo de la gran nación galaica-portuguesa, ni la mutilación humillante de una nación vasca y una nación catalana desgarradas por fronteras arbitrarias, separatistas en favor de los moldes caducos y de concepciones viejas; separatistas de un separatismo que nos impulsa a aceptar, a servir, a luchar, a defender siempre la voluntad soberana de los pueblos como única garantía de verdadera paz y concordia.»

«L'aprovació de la Llei d'Autonomia. Text íntegre del discurs pronunciat pel senyor Carrasco», *La Nau* (9 de setembre de 1932).

CARRASCO, HOME EN UNA CRUÏLLA

Carrasco i Formiguera se situa en la història i l'acció del moviment catalanista amb una barreja oposada de tendències. En tendències que tensaran la vida de la Catalunya republicana: la qüestió nacional i la qüestió religio-

sa. Republicà entre catòlics i catòlic entre els republicans, quan amples sectors s'aniran decantant en contra del règim progressivament, a mesura que l'Església catòlica es convertirà en part principal del debat polític.

És un catalanista radical, no incorporat al separatisme organitzat. Sense deixar de ser independentista, és partidari de totes les iniciatives que envigoreixin la nació, i també del suport a la Generalitat com a govern autonòmic. Per això, des de les pàgines d'*Euzkadi*, afirma: «el radicalismo ha de reservarse para la doctrina, pero en la táctica se han de apurar todos los recursos».¹ Esdevé així «el nacionalista intransigent que dins totes les etapes del nou règim ha exercit sempre les pressions més catalanistes a fi d'imposar els nostres ideals».² El nacionalista radical més influent de la seva època, que ha format part també del Govern de la Generalitat i de les Corts Constituents, esdevindrà un crític sòlid i veraç de les renúncies dels uns i dels altres.

Per això Carrasco és un catalanista que vol romandre al bell mig de la lluita entre les dues forces principals del catalanisme durant la República, Lliga Catalana i ERC, sense inclinar-se per cap,

Si original és el seu plantejament polític, també ho és la forma de manifestar-se. Advocat de professió, seguint l'estela de l'ofici més freqüent entre els dirigents catalanistes d'abans de 1936, amb personalitats com Enric Prat de la Riba, Jaume Carner i Lluís Companys, no va deixar gaire obra escrita, més enllà d'*El Pacte de San Sebastián*, articles al setmanari *El Temps*, declaracions als diaris *La Nau* o *El Matí* i la secció signada per La Masovera a *L'Estevet*.

Poc llegat escrit, comparat amb altres líders catalanistes, però, en canvi, una capacitat per deixar un pensament ben fixat, uns conceptes clars i estratègicament renovats.

ELS REFERENTS

Quin és, però, l'origen del catalanisme de Carrasco? Segons el seu biògraf, Hilari Ragner, hi ha un sentiment catalanista inicial gràcies a la lectura dels volums dels Jocs Florals i de la col·lecció de la revista de *La Renaixensa*.³ Què li aporta? Quin pensament hi apareix? La base inicial d'un abrandament patriòtic,

1. H. RAGUER, *El cristià Carrasco i Formiguera*, p. 28.

2. «Carrasco per terres de Bascònia», *La Nau*, 2 d'agost de 1932.

3. H. RAGUER, *El cristià...*, p.27.

no partidista, més vinculat a la idea de fer pàtria que a la de fer política. La dels qui creuen que és millor una bona temporada de teatre català que guanyar una alcaldia catalanista, la dels qui creuen que calen més escoles catalanes que diputats: l'ambient de la defensa arborada de la llengua i la memòria i la dignitat del país. Unes lectures que «el van contagiar per sempre més» o que, en paraules de Miquel Coll i Alentorn, «van ajudar a deixondir i a fer conscient al seu dia la catalanitat de Manuel».⁴

A l'abrandament que li venia d'aquest llevat hi cal afegir el que Raguier qualifica de «reflexió sistemàtica i sobretot de formulació jurídica» que li ofereix «el mestre» Prat de la Riba, mitjançant, sobretot, *La nacionalitat catalana*. Aquest és el corpus doctrinal bàsic. Del petit llibret, reeditat per Josep M. de Casacuberta dins la «Col·lecció Popular Barcino», n'extreu la idea central d'«ésser catalans, exclusivament catalans, basat en un home i en una obra, En Prat de la Riba i *La nacionalitat catalana*».⁵

Quina faceta fa seva Carrasco, de Prat? En primer lloc, els conceptes clars i precisos que li donen un home de dret com ell, però també la del teòric nacionalista eminent, no pas el dirigent de la Lliga Regionalista, ni l'home de govern. De Prat en treu un capteniment constant segons el qual «el nom sagrat de la Pàtria no pot ésser mai una paraula buida ni un gest ineficaç».⁶

Hi ha una altra figura especialment estimada per Carrasco i a la qual sovint dedicarà el seu públic homenatge. He trobat quatre casos en què Carrasco i les estructures en què ell participa per dur a terme la seva acció patriòtica es fan presents, els anys 1922, 1923, 1932 i 1936, quan qualifica Pau Claris de «primer forjador de la República Catalana».⁷ Si Prat de la Riba li ofereix la doctrina nacionalista, Claris, al seu torn, és el referent del clergue patriota que va dotar Catalunya, lluny de la Corona de Castella, d'una república sobirana. El lligam doncs, per Carrasco, entre pàtria, fe i república.

Abans de la seva activa presència a *L'Estevet*, Carrasco és secretari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat entre 1916 i 1919.⁸ El 1919, quan

4. Miquel COLL I ALENTORN, *Obres*, V, p. 143.

5. *El Matí*, 23 de febrer de 1933.

6. «Remembrant el mestre», *El Temps*, 4 d'agost de 1934.

7. *El Temps*, 13 de febrer de 1936; *La Nau*, 26 de maig de 1932; *La Vanguardia*, 17 de maig de 1922 i 1 de juny de 1923. L'any 1923 Carrasco era secretari de la Comissió d'Homenatge a Claris: *La Publicitat*, 30 de maig de 1923.

8. Hilari RAGUER, *Divendres de passió*, p. 95 i s.

hom creu ben possible l'atorgament per part del govern espanyol d'un règim autonòmic per a Catalunya, l'assemblea de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat aprova divuit conclusions que donen l'aval catòlic a l'acció nacionalista. Hi apareixen conceptes com ara aquests: «l'autonomisme és la traducció més fidel del pensament polític cristià en l'estructuració de la vida civil d'un poble»; prendre l'autonomia a un poble genera «un atemptat al dret natural imprescriptible, el qual en tot moment pot ésser reivindicat»; o, seguint els mateixos termes de Prat de la Riba, «la pàtria dels catalans és Catalunya, generadora del nostre ésser social».⁹

«La important iniciativa moderna presa per les seleccions nacionalistes catòliques de Catalunya», com la identifica Mn. Joan Bonet i Baltà, a més de situar Carrasco en una proposta assenyalada, permet a noves generacions de cristians afirmar la seva catalanitat més enllà de l'«adulta» Lliga Espiritual, com és el cas de l'Agrupació Nacionalista Els Montserratins,¹⁰ que actua en activitats religioses de caràcter popular i en manifestacions catalanistes en què coincideix en activitats amb Carrasco. I és que els catòlics catalans han aspirat, des de la fi del segle XIX, a emmirallar-se en la defensa que fan les esglésies catòliques locals dels drets nacionals de la seva gent, com la irlandesa o la polonesa. És remarcable, en els anys centrals de la dècada dels deu, el suport dels bisbes de Canadà a la predicació amb la llengua del territori, sigui aquesta l'anglès o bé el francès. Aprofitant el cas, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana vol traslladar el cas als bisbes de Catalunya,¹¹ i anteriorment té lloc la gran polèmica per l'ensenyament del catecisme en català i la defensa que en fa el bisbe de Barcelona Josep Morgades (1902). Comencen èpoques propícies per a una acció catòlica arrelada a les realitats nacionals, com assenjala Antoni M. Oriol: «Pius XI (1922-1939) invalidà de soca-rel totes les prevencions unilaterals contra el nacionalisme i redimensionà les futures posicions pontifícies entorn del tema».¹²

9. J. BONET I BALTÀ, *L'Església catalana de la Il·lustració a la Renaixença*; p. 308.

10. Podria tractar-se, aleshores, d'una certa orientació divergent dins de la Lliga Espiritual, que podria haver donat naixement a l'Associació Els Montserratins, que neix per aquestes dates i s'associa a les mobilitzacions catalanistes radicals, si tenim en compte aquest factor: «s'acorda aprovar la gestió del subscrit [Manuel Carrasco i Formiguera] i resoldre que l'orientació de la Lliga en aquesta qüestió ha de limitar-se a una afirmació política en un sentit determinat...», H. RAGUER, *Divendres...*, p. 95.

11. *Revista de Catalunya*, núm. 278.

12. Antoni M. ORIOL I TATARET, *Nació i magisteri pontifici*, p. 39 i 51.

TRAJECTÒRIA POLÍTICA INICIAL

La trajectòria política de Manuel Carrasco comença en les eleccions municipals de 8 de febrer de 1920. Es presenta en les llistes de la Lliga Regionalista pel districte V, un districte no gaire favorable als catalanistes. La candidatura de la Lliga, que vol arrabassar l'Ajuntament de Barcelona al Partido Republicano Radical, es presenta amb un programa de reforma interior de la ciutat: habitatges, clavegueram, cementiris i el projecte de la urbanització i l'exposició internacional a la muntanya de Montjuïc; motiu pel qual Francesc Cambó, el líder del partit, es vol convertir en el cap del grup al consistori, sense formar-ne part.

El dia de les eleccions, Carrasco és descrit així per *La Veu de Catalunya*:

Rectilini i agressiu. Té la preparació del bisturí. És com l'espasa que abans es trenca que es doblega. No vol ombres ni racons. Llum, llum i pàtria. S'ha format de petit rere una mare vídua. Tal volta per això estima tant Catalunya.

Ell us dirà el que vol, però exigeix que els altres diguin el que pensen.

Joventut. Talent. Voluntat. Va pel districte que s'ha de lluitar més.¹³

Al districte hi rep el suport de la Joventut Pau Claris en tasques electorals. A la fi, la victòria és esclatant: 16 regidors catalanistes, 5 de radicals i 2 de la Unión Monárquica Nacional.¹⁴ La seva trajectòria comença amb un esdeveniment important en la història de la ciutat, quan el 2 de maig s'han de suspendre actes dels Jocs Florals on ha estat invitat el vencedor de la batalla del Marne, el general rossellonès Josep Joffre. La força pública intervé contra els ciutadans i els càrrecs electes. Carrasco hi és com a regidor de la ciutat. L'esdeveniment pren una gravetat especial per la topada entre bombers i guàrdia urbana contra la guàrdia de seguretat estatal.

En aquestes dates, el regidor Manuel Carrasco, com recull Josep Grau, proposa la catalanització dels rètols de la ciutat: «que en lo sucesivo todas las placas de rotulación de las calles se escriban en catalán».¹⁵ No rep prou suport del grup municipal i la proposta no reïx. Carrasco vol concretar el programa de l'entitat defensora de la llengua catalana, Nostra Parla, a partir d'un debat

13. *La Veu de Catalunya*, 8 de febrer de 1920.

14. *La Veu de Catalunya*, 1, 2 i 8 de febrer de 1920.

15. Josep GRAU, *Manuel Carrasco i Formiguera, una vida per Catalunya*, p. 28.

a l'Ajuntament de Barcelona protagonitzat per Jaume Bofill i Mates.¹⁶ En un altre sentit, Carrasco, amb els regidors Esteve, Nonell i Matons, manifesta el dol de l'Ajuntament per la mort «heroica» de l'alcalde de Cork, republicà irlandès mort en vaga de fam contra l'ocupació britànica del seu país.¹⁷

UNA VEU DECIDIDA, *L'ESTEVET*

Raguer qualifica la relació entre Carrasco i la publicació *L'Estevet* així: «ell va ser el fundador, l'ànima i el director efectiu i, al capdavant, el qui va pagar els plats trencats».¹⁸ És un producte del combat del catalanisme popular i juvenil dels anys deu i vint, com ho foren *Renaixement*, *Jordi Erin*, *Som...!*, *L'Intransigent* i *L'Estat català*. A diferència d'aquestes, però, *L'Estevet* no està elaborada per joves obrers o menestrals. Aquestes revistes són una base de mobilització i conscienciació, sovint sense cap organització política estructurada al darrere. En un ambient arrauxat, se cerca la modificació de la circumstància nacionalista i, per tant, la superació de la Lliga Regionalista, però no se sap gaire com fer-ho més enllà de la denúncia de les seves actituds. Segons Raguer, el nom de la revista no és posat a la babalà: «vol personalitzar i catalitzar una generació que, com Ramonet a *L'Auca* [del senyor Esteve], no vol seguir servilment les petjades del pare».¹⁹

L'Estevet se situa, doncs, en un magma associatiu catalanista que té uns murs de contenció en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, la Unió Catalanista, la Protectora de l'Ensenyança Catalana i Nostra Parla i que s'expressa amb un discurs concís i radical, amb punts de trobada en el calendari catalanista clarament establert: 11 de Setembre, Corpus de Sang (maig-juny), Aplec de la Sardana (maig-juny), Festa dels Infants i de les Flors

16. Josep GRAU, *La Lliga Regionalista i la llengua catalana (1901-1924)*, p. 272 i s.

17. Josep GRAU, *Manuel Carrasco...*, p. 27 i s., també defensa la proposta que féu el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria als ajuntaments de Catalunya de reconèixer el fet nacional de Catalunya i el dret a tenir un govern propi, motiu de repressió de la dictadura de Primo de Rivera sobre alcaldes i regidors que l'aprovaren el setembre de 1922. Vegeu Manuel LLADONOSA I VALL-LLEBRERA, *Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923*, p. 423 i s.

18. Hilari RAGUER, *El cristià...*, p. 109.

19. Hilari RAGUER, *El cristià...*, p. 29.

(juny), Cap d'Any Català (gener) i, en el cas confessional, les diades de Sant Jordi i la Mare de Déu de Montserrat (abril).

L'Estevet, on Carrasco hi manté la presència tot signant com *La Masovera*, és una revista de 16 pàgines i format 17 x 26,5 centímetres amb apartats sobre crònica de Madrid, esports, l'ús del castellà en l'espai públic (com a forma de denúncia), música i teatre, informació de les entitats amigues..., amb una abundosa imatge gràfica referida als retrats de les actituds dels lligaires, les difícils circumstàncies de la vida obrera catalana, la lluita social i el pistolerisme o la crítica implacable a l'exèrcit espanyol, quan encara cuegen les conseqüències del desastre militar espanyol a Annual. «Tornant del mercat», signat per La Masovera, té la missió d'editorial; Carrasco hi retrata la Lliga, una força, sense el «mestre» Prat, que està fèrriment controlada per Francesc Cambó i que participa en la governació de l'Estat, en un règim monàrquic que està en crisi permanent i avança cap a la instal·lació d'una dictadura que l'ensorrarà.

Per Carrasco, el partit regionalista, que empra sovintejadament la terminologia nacionalista, és una organització en què no es pot confiar, ja que canvia sovint d'objectius, que són posposats amb l'excusa que «no és el moment».²⁰ Carrasco considera que el vell partit catalanista ha abandonat el catalanisme; en canvi, les trajectòries del doctor Robert i Prat de la Riba resten molt lluny de la línia que segueixen en els anys vint els seus hereus.²¹ La seva actitud ha afeblit el conjunt del catalanisme i la creació de consciència nacional.²²

Producte d'aquest «oblit catalanista», quan els lligaires exerceixen de ministres a Madrid, és la renúncia de la reivindicació de l'Autonomia per altres objectius parcials que en queden molt lluny quant a ambició, com l'és en el seu moment el Reglament de Notariat.²³ Considera que la Lliga és la crossa d'un estat decrepit i desacreditat, en què l'intervencionisme catalanista no ha pogut aturar la repressió anticatalanista.²⁴

A més de la crítica a la renúncia catalanista, hom afegeix també el tarannà dels homes de la Lliga, «amb uns fums d'una capacitat política excepcional [que] es forgen il·lusions i plans del més pur infantilisme, com si portessin una

20. *L'Estevet*, 6 de gener de 1922.

21. *L'Estevet*, 27 de gener de 1922.

22. *L'Estevet*, 24 de març de 1922.

23. *L'Estevet*, 11 de febrer de 1922.

24. *L'Estevet*, 24 de febrer de 1922.

ben a als ulls que els privés de veure on són i amb qui tracten».²⁵ Aquesta actitud distant provocarà «el fracàs total i absolut d'un sistema i d'uns homes», en un Estat que considera «eixorc i caduc, desenfrè de totes les cobejances insanes».²⁶ Els homes de la Lliga es perceben com uns brillants estratègics i gestors eficients, mentre que els joves de *L'Estevet* són titllats pels primers com uns joves arrauxats i bufanúvols.

Deu anys després, a partir dels mateixos paràmetres, Carrasco valora l'aportació de la Lliga a la història del catalanisme –i, fins a cert punt, d'Acció Catalana–; creu que l'acció de «les organitzacions polítiques del catalanisme en aquest període [el que acabava el 13 de setembre de 1923], ha estat funesta pel triomf dels ideals nacionalistes». La percepció de la política de la Lliga era rotundament negativa: «[...] què hauria pogut ésser el catalanisme sense les nafres, sense els vicis, sense els gèrmens de corrupció, de desenganys, de desil·lusió, que han portat al cor del nostre poble les sinuoses i laberíntiques actuacions que ha imposat a la política catalana i l'oportunisme materialista, interessat i egoista dels homes de la Lliga».

L'alternativa catalanista que reculli el moviment romàntic i literari de la segona meitat del segle XIX, concretat en *La nacionalitat catalana*, de Prat de la Riba, ha de comptar amb

homes de veritable ideal, si aquest ideal s'hagués sabut portar al cor del poble, a la gran massa de ciutadans, en lloc de convertir-lo en migrada plataforma d'un partit polític, esdevingut instrument de classes industrials i de combinacions financeres, és evident que el sentiment nacionalista no hauria patit les crisis pregoneres que ha sofert en els darrers anys.

La trajectòria vital, i l'acció de *L'Estevet*, es percep en aquest fragment: «Qui ens podrà indemnitzar de les tortures del desengany, després d'haver fet sentir en les fibres més íntimes del nostre cor juvenívol les més pures emocions patriòtiques?». El catalanisme no avança

senzillament per manca d'una fidelitat, d'una conseqüència, d'una claredat, en les directrius imposades pels líders d'aquell moviment. Vam passar la nostra

25. *L'Estevet*, 30 de març de 1922.

26. *L'Estevet*, 13 de gener de 1922.

joventut i més de la meitat de la nostra vida, sense saber mai si érem regionalistes, si érem nacionalistes, si volíem la llibertat de la nostra pàtria catalana o l'hegemonia en una actuació política de l'Espanya gran. Diverses vegades era enganyat el nostre poble, es procurava enganyar també els polítics i per contra sempre els enganyats érem nosaltres mateixos.²⁷

L'Estevet apareix per superar tot això: «per donar el crit definitiu de deslliurament contra la política de l'Espanya gran,²⁸ per a dir ben clar que els destins de Catalunya no poden estar lligats als dels seus enemics i que volem per a la nostra pàtria la seva total, completa i plena llibertat»;²⁹ i, com diu Carrasco en el ple municipal de Barcelona (extret de les actes en castellà), «el poder de Cataluña no puede ser producto de una concesión del Poder central».³⁰ En un moment de desorientació del moviment catalanista, en què l'obtenció de l'Autonomia, després del fracàs de 1919, queda lluny, el catalanisme polític majoritari roman vinculat als interessos de la monarquia i l'enfrontament social és més dur que mai, amb una manca de proposta de sortida de l'atzucac polític i social, per part catalanista, evident. «Atiar el foc» catalanista és l'objectiu, però costa de trobar-hi l'esca.³¹ La revista, sense altres recursos que la rauxa militant, cerca la reacció i denuncia els qui entrebanquen la represa. Dos elements teòrics de matriu pratiana hi apareixen sovint: que «l'esperit de Catalunya és immortal»³² i un altre de comú a tots els moviments nacionalistes, que «la pàtria dels catalans és Catalunya», la qual s'ha de constituir en Estat independent: «vam sortir a les lluites del periodisme per a defensar la bandera de Catalunya, l'única pàtria que els catalans podem i volem tenir, i la nostra finalitat no és altra que la de

27. «Catalunya i l'Estatut. II. L'actuació del catalanisme en temps de la Monarquia», *La Nau*, 3 de setembre de 1932.

28. Referència al manifest elaborat per la Lliga sota el títol «Per Catalunya i l'Espanya gran», que en morir Prat es convertí en un instrument d'intervencionisme en els governs de la Corona espanyola, sense cap contraprestació significativa per a Catalunya, que no veié reforçada les competències ni el finançament de la Mancomunitat que governava també la Lliga. Enric PRAT DE LA RIBA, *Obra completa*, vol. III, p. 812.

29. *L'Estevet*, 28 de juliol de 1922.

30. Aquest és un dels motius de la separació del grup municipal de la Lliga a l'Ajuntament de Barcelona. Josep GRAU, *Manuel Carrasco...*, p. 27 i s.

31. *L'Estevet*, 28 d'abril de 1922.

32. *L'Estevet*, 28 d'abril de 1922.

treballar per a que tots els catalans coneguin i sentin el fet de la nacionalitat fins a aconseguir la seva completa llibertat, la seva total independència política».³³

L'estratègia de sortida és la vehement afirmació catalanista, la denúncia dels «errats», però també la difusió de la història de Catalunya i de «la veritat del poble»;³⁴ a més de l'afirmació concloent de la identitat nacional —«som espanyols o som catalans»— com a negació de base a la voluntat intervencionista de la Lliga; com a conseqüència, «sols podem admetre catalans que vulguin la llibertat de la nació catalana o enemics que defensin l'Estat que empresona nostra Pàtria».³⁵ A tal efecte, el millor senyal és la resposta vitalista:

Si som catalans, grat sia Déu, no ens hem de fer amb els que, lògicament, dintre Espanya no volem admetre altra llengua ni Dret ni altre esperit que el seu. Però hem de respondre en tots els actes de la nostra vida, i especialment en els que tinguin caràcter públic i oficial, a aquesta santa, a aquesta sagrada, a aquesta benaurada incompatibilitat de nostra fesomia nacional.³⁶

L'abril de 1922, en acabar el seu primer mandat com a regidor, és homenatjat per la seva trajectòria catalanista a l'Ajuntament del Cap i Casal. En el discurs, Carrasco hi situa un concepte que serà constant en la seva forma d'expressar-se: «lo que se celebra en este acto es la glorificación de la sinceridad, que ha sido una de las normas de su actuación política». La sinceritat, davant dels dobles llenguatges de la Lliga Regionalista, és la via per resoldre el plet català, «porque el día en que serenamente y aportando la verdad de los hechos se plantee el problema, esté será solucionado o por los menos reconocido». El dret també forma part de la concreció de la sinceritat, que compartia admetre «que no hay ningún tratadista de Derecho político que admita la duplicidad de patrias».³⁷ En un altre esdeveniment, un altre valor que destaca, a més de la sinceritat, és l'heroisme: «sols donant a la nostra actitud de caire heroic que llueix en els fets de tota aquella gent del 1640 i sobretot en l'ànima immortal de Pau Claris, podrem sentir les sentors eternes de la llibertat».³⁸ D'una manera pre-

33. *L'Estevet*, 17 de febrer de 1922.

34. *L'Estevet*, 24 de febrer de 1922.

35. *L'Estevet*, 28 de juliol de 1922.

36. *L'Estevet*, 16 de juny de 1922.

37. «Homenaje al señor Carrasco», *La Publicidad*, 21 d'abril de 1922.

38. . «Homenatge al gran patrici Pau Claris», *La Publicitat*, 31 de maig de 1923.

monitòria s'expressa el 1923 en els termes següents: «Molts cops m'han advertit que cal que tingui seny pels meus fills i jo haig de dir, senyors, que aquests fills meus estimadíssims, com jo i com tot el meu, de bon grat ho sacrificaria per la llibertat de Catalunya».³⁹

Més enllà de la revista, Carrasco es dona d'alta a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, a tot estirar el 1921. És l'entitat promotora de l'escola catalana, on, en inscriure-s'hi, hi fa constar l'adreça de Roger de Llúria, 21. Durant la dictadura de Primo de Rivera, quan la massa social de l'Associació passa de 10.000 a 5.000 socis i la llista esdevé la millor eina per reprimir catalanistes, ben diferentment de la major part dels socis, els germans Carrasco hi mantindran l'afiliació.⁴⁰

L'Estevet dona suport a la convocatòria, el juny de 1922, de la Conferència Nacional Catalana que farà néixer Acció Catalana. El seu posicionament s'expressa així: «un nacionalisme radical sense limitació ni ombra de trava a la independència completa de nostra pàtria catalana [...] i per aconseguir aquest ideal, unió germanívola de tots els catalans que lleialment sentin i reconeixin la mare Catalunya».⁴¹

L'Estevet i Carrasco participen en les reunions prèvies de la CNC trobant-se amb les entitats d'esquerra que s'hi inscriuen.⁴² Per tant, no hi va amb les entitats que s'han separat de la disciplina de la Lliga, si bé és cert que la revista no combrega amb els referents habituals del catalanisme d'esquerres (laïcisme, federalisme i republicanisme); és per això que Albert Balcells qualifica la seva aportació com de «nacionalista independent».⁴³

La «tercera via» entre Acció Catalana o Estat Català que poden representar *L'Estevet* i ell mateix permet a Carrasco, mentre reivindica uns «valors forts»

39. *La Publicitat*, 10 de juny de 1923.

40. Memòries de l'APEC 1921, 1923-1930, 1931 i 1933. L'any 1931 consta l'adreça de Balma, 198; el 1933, la de Provença, 258, pral.

41. *L'Estevet*, 26 de maig de 1922.

42. *L'Estevet*, 29 de maig de 1922. A l'acte d'homenatge que li dediquen, en glossa la figura el vell dirigent federal Miquel Laporta i es rep un telegrama de Macià. L'homenatge a Carrasco coincideix amb el lliurament de la bandera dels catalans d'Amèrica a la Mancomunitat. En l'acte hi participa la Protectora, el CADCI, la Unió Catalanista, les joventuts nacionalistes de Manresa, Berga i Sallent i Els Montserratins. La informació de primera mà sobre l'acte ens fa pensar si Carrasco o membres de la revista tenien relació amb alguna d'aquestes entitats o, singularment, Els Montserratins.

43. A. BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn (1904-1990). Historiografia i democràcia*, p. 21.

propers al separatisme del moment, recollir en canvi l'estratègia d'Acció Catalana en afirmar que la Mancomunitat de Catalunya, en el govern de la qual hi participen homes d'AC, és «veritablement la continuadora de la Generalitat que sota el talent i l'energia d'En Pau Claris féu tant per retardar la caiguda definitiva de Catalunya».⁴⁴

Però els principis que aporta *L'Estevet* no apareixen en el decàleg d'Acció Catalana, que vol «catalanitzar intensament el nostre poble i infondre en l'ànima dels catalans el sentit de dignitat civil, de justícia i de cultura». Res de moment, doncs, de més poder, si abans Catalunya no fa una intensa preparació interior, que comporta també, en un moment d'enfrontaments socials constants, «concentrar totes les energies nacionals de treball i producció, per tal que Catalunya pugui abastarse, en el possible, a ella mateixa» o «expandir el sentit nacional amb prou generositat per tal que els estaments obrers i patronals que integren la producció agrícola, fabril i comercial aflueixin al nacionalisme» i, finalment, internacionalitzar el plet català.⁴⁵ Ja hem vist declaracions independentistes a *L'Estevet*. Per Carrasco no hi compta tant la preparació cultural i cívica (catalanització) com l'afirmació i l'exemple personal per tal d'incrementar el suport catalanista, que es pot expressar en expressions com ara aquesta: «fins que per damunt de tota la nostra terra onegi gloriosa i triomfant la senyera barrada de la Catalunya independent».⁴⁶

Al seu torn, *L'Estevet* es queixa que «han restat desdibuixades les normes d'actuació a emprendre» a la CNC, i que la falta de temps «féu impossible cercar i trobar la forma d'armonitzar [sic] les conclusions de l'esmena del senyor Macià».⁴⁷ Conclusions que un mes després donaran naixement a Estat Català. *L'Estevet* i els seus homes queden a mig camí entre la proposta nacionalitzadora d'Acció Catalana i la independentista d'Estat Català. Carrasco s'afegeix a AC un xic tardanament, el 8 de febrer de 1923, vuit mesos després de la convocatòria de la CNC. Però, com recull M. Baras, deixa empremta entre els principis fundacionals d'Acció Catalana en dos aspectes: un a favor de la declaració republicana de Catalunya i l'altre afegint al cinquè apartat un paràgraf en què es diu que és «un deure del nacionalisme afeblir el poder opressor».⁴⁸

44. *La Publicitat*, 3 de maig de 1923.

45. *Acció Catalana*, 17 d'agost de 1922.

46. *La Publicitat*, 30 de maig de 1923.

47. *L'Estevet*, 9 de juny de 1922.

48. M. BARAS, *Acció Catalana*, p. 22.

L'establiment del Directori Militar (13 de setembre de 1923) comporta la persecució dels catalanistes, les entitats i els seus símbols catalans. Carrasco pateix el primer empresonament aleshores. En surt l'abril de 1924 i el 2 de juny és elegit membre de la Junta del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Fermí Rubiralta el situa també en aquest període, el novembre de 1924, com un dels representants a l'interior d'Estat Català com a «quota» d'Acció Catalana, però en deixa tot seguit la representació en mans de Jaume Aiguader.⁴⁹ El plet del Col·legi d'Advocats, que ha estudiat detalladament J. M. Roig i Rosich,⁵⁰ comporta altre cop l'exili per a Carrasco a terres aragoneses, a Tamarit, en aquest cas per l'enfrontament del Directori amb la Junta pels drets de la corporació i de la llengua catalana en les publicacions del Col·legi.⁵¹ El 1928 l'advocat Carrasco edita *Normes del comerciant*, en un període en el qual la defensa de la llengua passa per publicacions útils com aquesta, que volen donar al català el sentit de normalitat i ús públic que el Directori li nega.

CARRASCO I EL PACTE DE SAN SEBASTIÀ: ARGUMENTS DESTACATS

La veu de Carrasco torna a sonar amb força amb motiu del Pacte de Sant Sebastià (estiu de 1930). En l'acord entre forces republicanes, ell representa Acció Catalana. No és la meua comesa explicar allò acordat en la trobada important que va posar les bases per a l'establiment de la República a l'Estat. En el llibre *El Pacte de San Sebastián*, amb voluntat de notari per a la ciutadania catalana, considera l'evolució del dret un element de progrés de les nacions, ja que ja no és només el seu cicle vital el que en marca el desenvolupament, sinó que, com deia Prat, recolza «en les normes jurídiques que representen l'avenç característic de la civilització en el seu triomf contra el salvatgisme».

49. F. RUBIRALTA, *Daniel Cardona i Civit*, p. 91. Estat Català havia intentat la constitució d'un Front Únic Catalanista amb Acció Catalana des de l'establiment de la dictadura, però els requeriments no van ser tinguts en compte.

50. J. M. ROIG I ROSICH, *La Dictadura de Primo de Rivera a Catalunya, un assaig de de repressió cultural*, p. 346 i s.

51. A. HURTADO, *40 anys d'advocat*, vol. I, p. 460. Pel compromís en la defensa del català en el dret, com es destacava a *L'Estevet* (10 de febrer de 1922), on uns membres de la revista demanaren a la Junta del Col·legi d'Advocats que els segells i els distintius, així com la documentació de la corporació, fos en català, creiem ben probable que Carrasco fos membre de la tot just creada Unió Jurídica Catalana.

L'esmentada recerca de la sinceritat –que hem esmentat–, els nous instruments i l'evolució del dret han de permetre «obrir el cor i veure si podem lligar-nos tal com som, sense alteracions del nostre esperit, sense les bifurcacions monstruoses de la nostra ànima». Per això el pacte entre republicans espanyols, socialistes i republicans catalanistes ha de tenir en compte que «tot el que volguéssim edificar damunt hipocresies o deslleialtats cauria sorollosament».⁵² Segons Carrasco, per a Catalunya, amb la possible caiguda de la monarquia, s'obre una nova etapa i unes noves possibilitats per resoldre el plet català. Però cal una consideració bàsica:

Que ningú no s'espanti, doncs, si volem dir, que com sempre, que cal entendre el problema de Catalunya com un problema nacional, com un problema estatal, i que aquest problema es pot resoldre únicament a base del principi d'autodeterminació, o sigui, que han d'ésser els catalans amb llur voluntat lliure els definidors de l'esdevenidor de Catalunya.⁵³

Seguint el paràmetre de Prat, el principi ha de ser el següent: «a cada nació, un estat, aquesta és la fórmula sintètica del nacionalisme polític».⁵⁴ Però, arribats al moment del pacte amb les forces estatals, cal prioritzar i analitzar la realitat, s'ha de tenir en compte «la voluntat de ser» com a principi generador d'autodeterminació: «El problema de voler ésser catalans substancialment catalans és el més real, el més viu, el més urgent, el més inajornable de tots els problemes que poden plantejar-se en la vida de Catalunya, sols essent catalans podem viure i realitzar el dret, la justícia, la llibertat a Catalunya».⁵⁵ La repressió anticatalana de 1923-1930 ha demostrat el sentit concret que té la catalanitat quan ha estat reprimida a bastament, però per això ha esdevingut més real que mai i més endurida que abans.

El principi teòric nacionalista es converteix en base de la negociació amb la resta de forces a Donosti. Catalunya ha de posar el seu plet en primer terme: «a nosaltres [diu, referint-se a Aiguader i ell mateix com a negociadors del Pacte] no ens interessa ni la revolució, ni la república si conjuntament en aquest fet de

52. *El Pacte de San Sebastián*, p. 18 i 19.

53. *El Pacte de San Sebastián*, p. 19.

54. *El Pacte de San Sebastián*, p. 20.

55. *El Pacte de San Sebastián*, p. 12, 78-79.

plantejar-se la revolució no es reconeix per endavant la personalitat del nostre poble». ⁵⁶

Des d'aquest reconeixement, previ i indispensable, pot fer l'aportació al canvi a nivell espanyol. El pacte ha de complir una doble condició, segons Carrasco: «Catalunya vol ésser Catalunya dintre una federació de pobles ibèrics. Catalunya, però, ni pot ni vol renunciar a les seves llibertats». ⁵⁷ Per tant, coordinació des del respecte.

La solució transitòria no és cap fi per Carrasco. Cal un principi dinàmic que, amb el creixement de la catalanitat per un procés de consciència nacional, assoleixi la sobirania plena, però aquest procés no té el llevat cultural del Noucentisme, sinó també l'anhel de llibertat i d'afirmació col·lectiva creixent: «Quan sapiguem tots que som catalans, sabrem que Catalunya és una nació que ha d'aspirar a la llibertat que per dret li pertoca, i quan els catalans, en la seva majoria, vulguin de debò la llibertat de Catalunya, Catalunya serà lliure». ⁵⁸ De moment, hom posa les condicions per expressar la lliure voluntat dels catalans i l'acceptació per part espanyola, com a base de «la concòrdia ibèrica i la pau universal». ⁵⁹

Carrasco està molt sovint a redós de Macià en aquest període convuls de la fi de la monarquia, l'acompanya en els moments arriscats de la proclamació de la república catalana i n'és un efímer conseller. Com recorda Raguier, fa precisions jurídiques en la proclamació del nostre Estat. ⁶⁰

PER LA INTEGRITAT DE L'ESTATUT VOTAT PEL POBLE CATALÀ

Carrasco, conjuntament amb Francesc Maspons i Anglasell, mitjançant opuscles com *La Generalitat de Catalunya i la República espanyola* i *Catalunya-Estat*, és capdavanter de la defensa de la integritat de l'Estatut de Núria que ha estat votat pel poble el 2 d'octubre de 1931. En un primer període, de març a maig de 1932, es produeix una mobilització que té l'organització juvenil Pa-lestra com a avançada, una organització on Miquel Coll i Alentorn hi té una

56. *El Pacte de San Sebastián*, p. 40.

57. *El Pacte de San Sebastián*, p. 24.

58. *El Pacte de San Sebastián*, p. 81.

59. *El Pacte de San Sebastián*, p. 30.

60. Hilari RAGUIER, *Divendres...*, p. 143.

alta responsabilitat, de la mateixa manera que Pau Romeva la té a la Protectora. Palestra comparteix amb UDC el nacionalisme desacomplexat, la defensa de la democràcia i el seu no laïcisme.

Palestra és un lloc de trobada de moltes activitats patriòtiques, esportives i educatives, on els membres d'Unió hi tenen entrada franca i respecte per les seves creences religioses i coincideixen amb joves sense partit i joves separatistes, de la Lliga o d'Acció Catalana Republicana.

La campanya per la integritat de l'Estatut es concreta en actes públics, en una recollida de targetes adreçada al president de la Generalitat i en una manifestació de prop de 250.000 persones pels carrers de Barcelona, el 24 d'abril de 1932. Tal com serà, sectors de la ciutadania temen que l'Estatut que ha votat el poble no passarà el sedàs de *las Cortes*. La campanya aplega un ampli magma catalanista, format per socis de Palestra i del Centre de Dependents, del Partit Nacionalista Català i UDC, a més d'entitats nacionalistes independents. Aquest moviment és representat per Carrasco en el Congrés amb motiu de la discussió de l'Estatut. Els partits majoritaris s'ho miren amb reserva.

La Nau, aleshores òrgan d'UDC, segueix fil per randa la campanya per la integritat de l'Estatut. En un titular a primera pàgina destaca, sobre la manifestació que suara hem esmentat: «El poble de Catalunya afirma la seva voluntat catalana».⁶¹ Amb motiu de l'aniversari de la República Catalana, el diputat recorda que «l'Estatut és obra únicament del nostre poble tal com s'establia en aquella reunió [a Sant Sebastià]», i que «pertoca fer-lo prevaler com un avenç de les aspiracions tan preuades de la nostra terra».

Carrasco ja deixa establerta, gairebé dos mesos abans de la discussió al Ple del Congrés, la posició seva sobre l'Estatut: «Tots els que som al Parlament espanyol amb la representació de Catalunya, hem rebut el mandat de defensar aquell Estatut per damunt de tot [...], per a mi, el text de l'Estatut és sagrat». Si les forces polítiques catalanes no canvien de capteniment, «és d'esperar, però, que en aquests moments tot el poble de Catalunya es mantingui ferm en la reclamació dels drets que li pertocuen».⁶²

En el Ple, Carrasco ratifica la seva posició: en aquest cas, el respecte a la lliure voluntat dels catalans expressada en l'Estatut de Núria, tenint en compte que, per ell, autonomia és sinònim de «govern propi, autodeterminació, és a dir,

61. *La Nau*, 25 d'abril de 1932.

62. «L'aniversari de la República Catalana», *La Nau*, 14 i 19 d'abril de 1932.

llibertat i sobirania». ⁶³ El respecte a la voluntat dels catalans, com recull l'Estatut de Núria, té l'aval d'allò acordat a Donosti, però les Corts es disposen a elaborar, de fet, una llei nova («habían hecho la revolución a base de conceder la libertad de Cataluña y a base de organizar la República con una estructura jurídica que permitiese esa libertad»). ⁶⁴ En el procediment de tràmit de l'Estatut a les Corts creu que hi ha un aval a aquest criteri («no dice la Constitución que se reúnan las Cortes Constituyentes para formular un proyecto de ley de estatuto, en el cual los diputados tengan la libertad de iniciativa absoluta como la tienen en cualquier proyector de ley»), així que són els territoris els qui tenen la prerrogativa de recollir la seva voluntat. Per tant, cal un tractament diferent al d'una llei normal, perquè aquesta rep el suport del poble en referèndum («Es el pueblo de Cataluña el que tiene reconocido en la Constitución el derecho de manifestar su voluntad, y vosotros [els parlamentaris] teneis reconocido, también en la Constitución, el derecho de discutir si esta voluntad es o no compatible con la Constitución»). El no-reconeixement del problema, no acollir la voluntat catalana, és vist així per Carrasco: «el problema de Cataluña, srs. diputados, no es como nosotros querais verlo. Es com es».

El grup parlamentari català opta per estabilitzar la República espanyola a canvi d'obviar la voluntat dels catalans. Carrasco, en el discurs de defensa de l'Estatut íntegre, hi afegeix elements del seu pensament, més enllà dels derivats del tràmit parlamentari i el debat jurídic. En primer lloc, refuta els qui, des del catalanisme radical, poden optar per la via de la força: «la voluntad y el derecho de Cataluña son cosas que nacen y se asientan tan profundamente en los principios inmovibles del Derecho, que no necesitan de la violencia para defenderse». Seguint el criteri pràctic de la pàtria que sempre torna, creu que els literats van fer renéixer una llengua «que hizo despertar la conciencia de esta personalidad nuestra que es eterna». Però Carrasco afegeix un criteri republicà al substrat de Prat: «Creemos que el problema nacionalista se plantea siempre que existe una colectividad de hombres que necesitan, con necesidad imprescindible, gobernarse a sí mismos para no ser motivo de una turbación extraña y para poder cumplir perfectamente la satisfacción de todas sus necesidades en la vida». ⁶⁵

63. *El Temps*, 12 d'abril de 1934.

64. *La defensa de l'Autonomia*, p. 68. Destacava que aquest principi era reconegut pel president de la República espanyola, que «obrarà en justicia con el pueblo catalán devolviéndole lo que era suyo, la libertad que le arrebató la dominación monárquica».

65. *La defensa de l'Autonomia*, p. 74 i 76.

Com s'ha resolt a les Corts el plet nacional? Com un pacte entre els republicans catalans i els espanyols per reconèixer la realitat nacional catalana dins de la República, o bé com una eina per incorporar-los al consens republicà general que només reconeix una sola sobirania, la del poble espanyol? La segona opció, clarament guanyadora, no és la de Carrasco. Maspons i Anglasell considera que la intervenció de Carrasco ha tingut la virtut d'aclarir les relacions entre Catalunya i Espanya: «la de la República és la de l'enemic que vol distreure revestint els mateixos fets amb paraules meloses». ⁶⁶

Com reacciona Carrasco davant d'una derrota parlamentària que ratifica el seu posicionament i la dels manifestants del 24 d'abril en defensa de l'Estatut íntegre i la voluntat del poble català que s'hi ha expressat?

Carrasco publica a *La Nau* les seves impressions i propostes de sortida possibles per a Catalunya després de l'aprovació de l'Estatut en la sèrie de cinc articles «Catalunya i l'Estatut». ⁶⁷ En els articles, a banda d'analitzar la situació del catalanisme polític que ha deixat la Lliga Regionalista, hi fa un posicionament previ i analitza les possibilitats que ofereix la Constitució espanyola de 1931, la gestió de Minoria Catalana en la discussió de l'Estatut i el capteniment que cal prendre en el futur. Carrasco té una posició prèvia fonamentada a evitar dos extrems; la nihilista, d'un cert independentisme, previsiblement el de Nosaltres Sols! («la posició extremista-nihilista dels qui voldrien restar plegats de braços fins que arribés la plena independència de Catalunya, assolida per mitjans descabellats, i menysprear tots els graons de l'escala que fatalment han de pujar-se per arribar al cim»), i la dels qui donen el plet català per resolt gràcies a la bona voluntat republicana, la d'alguns sectors d'ERC:

D'altra banda, la posició falsa dels conformistes que de bona o mala fe ens volen fer empassar; aquesta llei votada per les Corts espanyoles com una solució, ni que sigui aproximada, de les aspiracions nacionals de Catalunya, com si realment, amb llur afany sectari o simplement partidista, ens poguessin convèncer que les Corts republicanes han fet el miracle de resoldre per art d'encantament el problema nacional de Catalunya.

Res, per Carrasco, no serà donat sense esforç.

66. *Clarís*, 14 de juny de 1932.

67. *La Nau*, 31 d'agost i 3, 7, 15 i 24 de setembre de 1932.

Carrasco confia, a partir d'allò pactat a Sant Sebastià, que, malgrat establir una constitució «integral» per a la República, en aquesta hi ha «un reconeixement indiscutible del principi d'autodeterminació com a base inicial per a l'organització dels poders autònoms».

Considera que no s'ha aprofitat tot el potencial de la discussió estatutària: en primer lloc, per «la falla essencial ha estat la manca d'un sentit nacionalista en el plantejament i en la resolució dels problemes», perquè «l'emoció republicana que tots hem sentit pregonament després de la vergonyosa etapa dictatorial, va imposar un sentit de primeria amb perjudici i oblit de les essències de la doctrina nacionalista». En segon lloc, perquè Minoria Catalana ha confiat, a parer de Carrasco, la defensa de l'Estatut a l'acció del govern. Cosa que ja deixa l'acció mancada de força. A la Cambra, els vots dels catalans hi «tenien una influència decisiva». Aquest plantejament «confiat» que deixa desemparat l'Estatut situa la negociació a la baixa. No s'ha «aprofitat ni tan sols el marge que donaven els preceptes constitucionals». Lluny del maximalisme, Carrasco vol defensar l'Estatut, encara que sigui renunciant a alguns aspectes, però «segur que si d'un deute de cent, hom n'espera tan sols treure'n cinquanta, és una mala tàctica començar reclamant tan sols els cinquanta, perquè aleshores el resultat és treure deu o cinc». La correlació de forces del plantejament nacionalista de Carrasco no permet res més.

El resultat final és mirat amb fredor i distància: «No ens hi hem d'amoïnar massa», perquè l'Estatut de Núria «ja no era plenament satisfactori». Haver aprovat l'Estatut íntegrament hauria suposat «un llarg camí d'espera» per a la reivindicació nacional, perquè si ja no era prou adient no es podia proposar elaborar un nou text, l'endemà d'aprovat, que hagués demanat més sobirania.

Tornant de Madrid afirma: «El problema està desfocat [sic] de bell començament, s'ha volgut escamotejar el caràcter nacionalista del plet català»; com amb la monarquia, la república «ara resulta que per arrencar conclusions migradíssimes d'autonomia *bien entendida* s'ha esmerçat un esforç gegantí».⁶⁸ Carrasco atribueix el fracàs estatutari als anys de dominació borbònica, com afirma al Congrés de Diputats: «Quiero decir tan solo que la dominación de

68. *La Nau*, 25 de juny de 1932. La *bien entendida*, referida a la *autonomía bien entendida*, era la ridiculització catalanista d'un règim autonòmic migrat i que no posava en dubte la unitat d'Espanya, segons una visió uniformista.

los Borbones ha dejado profundas huellas en muchas mentalidades». ⁶⁹ Amb el temps, les conclusions són clares: «No, els nacionalistes catalans no podem sentir cap fervor ni molt menys cap tendresa envers la política de regateig i de desconeixement amb què la República Espanyola ha volgut treure's del davant un problema català històric». Per això, la lliçó més clara del 14 d'abril és que «la llibertat d'una nació oprimida no pot dependre mai de la forma de Govern de l'Estat que la domini, depèn, sols, exclusivament, de la voluntat dels seus fills». ⁷⁰

La imatge d'una nova Espanya republicana que reconeix drets a les nacions s'enruna, i la mateixa entesa que ha ofert Carrasco en representació del republicanisme catalanista es posa en dubte quan observa, el juny de 1932, que «l'odi a Catalunya s'ha considerat com l'arma més forta per atacar el Govern [espanyol] i la pressió veritablement va augmentant de dia en dia». La resposta a la confecció de l'Estatut la troba Catalunya endins: «cal enrobustir definitivament la nostra consciència nacional i aleshores podrem viure amb major tranquil·litat aquest naufragi complet de la qüestió catalana». ⁷¹

La posició de Carrasco és reconeguda, a més d'UDC, per Palestra, per Jaume Bofill i Mates i per *La Nau*, *El Matí* i la revista *Clarís*. El *Diari de Mataró* i altres capçaleres de la dinàmica premsa comarcal li donen suport. Fins i tot es demana la convocatòria de l'Assemblea de la Generalitat, «en la qual s'afirmés d'una manera unànime i serena la voluntat de Catalunya». ⁷²

El carisma de Macià i el suport de les quatre principals forces polítiques del país, ERC, Lliga, Acció Catalana Republicana i Unió Socialista, és massa pesant per fer una balançada. El president afirma que de mica en mica Catalunya anirà assolint noves atribucions. La negativa a atorgar a la Generalitat les competències en ensenyament a la fi del debat ha fet molt de mal, i Carrasco ajuda a obrir una esclatxa de dubte en la bondat plurinacional de la República espanyola.

Malgrat això, l'aprovació de l'Estatut atorgat per les Corts republicanes, no la base mínima que era segons UDC l'Estatut de Núria votat pel poble, per Carrasco comporta una certa millora («Catalunya haurà millorat de condicions per

69. *La Nau*, 9 de setembre de 1932.

70. *El Temps*, 14 d'abril de 1934.

71. *La Nau*, 25 de juny de 1932. Carrasco considerava que calia arribar «a la plenitud de la consciència nacional, que tots tenim el deure de contribuir a cristal·litzar»; *La Nau*, 31 de juny de 1932.

72. «Som i serem gent catalana!», *La Nau*, 21 de juny de 1932.

a seguir treballant per la seva llibertat»),⁷³ però també que Catalunya no es vendrà «per un plat de lleties la primogenitura de la seva personalitat nacional».⁷⁴

Carrasco, per defensar millor la integritat de l'Estatut, és exclòs del grup de Minoria Catalana.⁷⁵

UNA MIRADA TRISTA SOBRE CATALUNYA

Entre la resolució del plet estatutari i el 6 d'octubre de 1934, Carrasco detalla en diferents articles i declaracions la percepció del país i del catalanisme: el seu diagnòstic no és falaguer. Creu que no es treu tot el fruit que es podria treure de l'Estatut per manca de seny i comprensió entre les diferents opcions del país, que «haurien tingut de suplir-ne les falles».⁷⁶

Carrasco és molt crític amb l'ambient polític català, per l'antagonisme creixent entre dreta i esquerra catalanista, i demana que «reaccioni l'esperit nacionalista tan afeblit en els moments en què vivim», ja que «els danys que es produiran per la llibertat de la nostra terra [seran] sens dubte irreparables».⁷⁷ Un exemple en són les eleccions municipals de 1934 organitzades per la Generalitat de Catalunya, encapçalada per ERC, on es pressiona els electors i es dificulta la participació que en garanteix la pluralitat. En treu aquestes conclusions: «Com podem sentir aquell orgull de nostra catalanitat racial, indispensable per arribar a la categoria de poble lliure, si aquest primer assaig de vida política autònoma ens omple de vergonya?». Per això cal que «sapiguem fer el nostre poble digne d'assolir-la [la llibertat] i de conservar-la».⁷⁸

El pensament nacionalista de Carrasco ofereix en aquest període nous matisos. Encara que sovint sigui un clam en el desert, perquè veu el poble i els dirigents desvinculats de l'interès nacional,⁷⁹ considera que la independència trigarà a arribar, «una independència política que solament pot assolir-se amb un estat de plenitud nacional, que, encara que sigui molt dolorós confessar-ho, no exis-

73. *La Nau*, 25 de juny de 1932. El mateix posicionament el tenia F. Maspons i Anglès; vegeu *Clarís*, 20 de setembre de 1932.

74. *La Nau*, 9 de setembre de 1932.

75. Hilari RAGUER, *Divendres...*, p. 200.

76. *El Temps*, 12 de maig de 1934.

77. «No oblidem Catalunya», *El Temps*, 27 de gener de 1934.

78. «No oblidem Catalunya», *El Temps*, 27 de gener de 1934.

79. Hilari RAGUER, *UDC i el seu temps*, p. 172.

teix encara prou arrelat». ⁸⁰ Criticant aquest ambient general, situa els valors que cal difondre: «No n'hi ha, de realitats efectives de pau i benaurança que puguin assolir-se amb passions i egoismes»; per això creu que «la realitat indiscutible [...] la que ultrapassa els àmbits migrats d'una vida fràgil, d'una generació fugissera, és la realitat de l'ideal, la del sacrifici, la de l'abnegació que enlaira la migrada penombra d'una vida humil als esclats resplendents de la immortalitat». ⁸¹ Per això pren com a referent els «màrtirs de 1714», que provocaren que hagi restat «ben viu i digne el caliu patriòtic, el caliu que ha fet possible la Renaixença». ⁸²

El sentit idealista del seu pensament es percep en el concepte *sentiment de pàtria*. ⁸³ Un terme emprat per Joan Maragall que té interès per definir: «Pocs sentiments deu haver-hi en el fons de totes les ànimes nobles, que apareguin de faisó tan intensa, tan viva, tan emotiva com el de Pàtria», un sentiment espiritual que «es fa difícil o impossible d'explicar»; però Carrasco s'hi apropa vivint la diada de Sant Jordi des de la «tradició o el símbol que representa el secret de desvetllar-nos», un sentiment no verbal «amb l'esclat de les mirades, amb l'alegria del gest», que en la mateixa celebració «hem renovat amb més fermesa que mai nostra resolució d'ésser integralment i completament catalans». ⁸⁴

Unió Democràtica fa seu, com Carrasco, el concepte de Solidaritat Catalana. ⁸⁵ Una estratègia que anirà assolint diferents gradacions. Genèricament anteposa els objectius patriòtics als particulars per oblidar greuges i rancúnies de motivació, sovint, religiosa i social. Per Coll i Alentorn, la forma precisa és aquesta: «indispensable que cadascú treballi al seu clos. És un problema de divisió del treball. Per això, tan bon punt l'interès nacional ho reclami, cal que tots estiguem disposats a fer el front únic i a treballar plegats a favor d'allò que ens agermana». ⁸⁶

80. *La Nau*, 24 de setembre de 1932.

81. «La realitat més efectiva», *El Temps*, 8 de setembre de 1934.

82. *La Nau*, 12 de setembre de 1932.

83. Joan MARAGALL, *Obres completes*, vol. I, p, 739; títol de l'article publicat a *La Il·lustració Llevantina* (16 de novembre de 1900) i títol del volum XIII de les *Obres completes* editades per la Sala Parés.

84. «Diada patriòtica», *El Temps*, 21 d'abril de 1934.

85. El terme *Solidaritat Catalana* havia aparegut en el II Congrés d'UDC amb una proposta de Carrasco, Lluís Vila d'Abadal i Miquel Coll i Alentorn.

86. «Conferència de Miquel Coll i Alentorn sobre l'ideal nacionalista d'UDC», *El Temps*, 3 de febrer de 1934.

El partit, definit en el II Congrés com a «nacionalista català integral», fa una anàlisi dels diferents partits catalanistes. Coll s'encarrega de reblar que UDC fa seus els postulats nacionalistes de l'entitat Centre Escolar Catalanista i de Prat de la Riba. Des del partit hegemònic fins a 1923, la Lliga ja l'hem analitzada a bastament. Acció Catalana ha començat ben aviat el camí de la claudicació, tot i que el mateix Carrasco se sent hereu de les conclusions de la Conferència Nacional Catalana que la infantà i, fins i tot, el conjunt d'UDC.⁸⁷

Segons Coll, ERC ha renunciat a la defensa de l'Estatut de Núria, però segons Carrasco, a més, «havia enverinat les qüestions entre germans de pàtria» i els seus dirigents són, per *La Nau*, «servidors humilíssims i uns ridículs provincians»⁸⁸ de l'Estat. La crítica dura a ERC exclou Macià, que, des de la divergència política, és considerat una persona abnegada i sacrificada, amiga de Carrasco i «patriota exemplar que va consagrar la millor i major part de la seva vida a la defensa dels ideals de la llibertat de Catalunya».⁸⁹

També fa una crítica a les organitzacions situades, com ella, en el nacionalisme integral. Coll opina que Nosaltres Sols! i el Partit Nacionalista Català actuen políticament per un sol objectiu, però que per Carrasco també hi ha altres conflictes al país.⁹⁰ Segons Coll, Carrasco es plany, en efecte, «d'aquells nacionalistes que, demés d'aquests [els factors nacionalistes], no veuen tots els altres problemes que cal solucionar al nostre poble».⁹¹

L'alternativa d'UDC és dinàmica, però amb un objectiu clar: «Proclamem el fet de Catalunya-nació i en derivem la seva ineludible conseqüència: el dret de l'autodeterminació o sigui el ple exercici de la seva sobirania».⁹² Per Carrasco, la defensa d'aquest dret comporta també «el recobrament total del nostre poble» i «ordenar la seva vida, essent-li reconegut el dret a la vida pròpia».⁹³ En una altra intervenció considera que l'acció nacionalista d'UDC té com a objectiu «la reintegració nacional de tots els valors espirituals i materials de Catalunya».⁹⁴

87. *El Matí*, 23 de febrer de 1933.

88. *La Nau*, 12 de juny de 1932.

89. *El Temps*, 12 de maig de 1934; «L'obra d'en Macià», *El Temps*, 23 de gener de 1934.

90. *El Temps*, 3 de febrer de 1934.

91. *La Nau*, 24 d'octubre de 1932.

92. *La Nau*, 24 d'octubre de 1932.

93. *La Nau*, 16 de maig de 1932.

94. *El Matí*, 23 de febrer de 1933.

El caràcter dinàmic de la proposta d'UDC sobre Doctrina Nacionalista aprovada en el II Congrés el 1933,⁹⁵ en la ponència de Font i Cabot, Romeva i Coll i Alentorn, es destaca en la idea que es pot acceptar tota transacció política mentre no comporti «una renúncia clarament voluntària i no definitiva d'una part d'aquella sobirania»; però el mínim assumible és l'Estatut de Núria, com hem dit. Cal recordar que l'Estatut de Núria reconeix la lliure determinació, el caràcter d'Estat per a Catalunya, l'oficialitat de la llengua catalana i un sistema de finançament de caràcter federal.

La ponència considera que una nació amb consciència nacional, com a expressió de voluntat recuperada, mai no «ha considerat una solució definitiva dels seus problemes de llibertat una autonomia restringida o una fórmula federalista que la lligués amb altres països»; aquestes dues són considerades «fórmules de llibertat condicionada». La millor opció «és una confederació lliurement pactada sobre la base d'independència política, interdependència econòmica i fraternitat espiritual», però aquesta opció comporta que

per a una solució confederalista no basta la conformitat d'un dels membres a confederar, ja que si mancava la dels altres, i sobretot la del que actualment detenta [sic] encara, la nostra llibertat, no seria viable la fórmula propugnada. En aquest cas, l'única solució compatible amb la dignitat de Catalunya i l'únic mitjà de garantir el seu normal desenvolupament seria la separació total i absoluta.⁹⁶

Per la UDC d'aquest període aquest plantejament dinàmic té un referent estimat, però efímer: la República Catalana.⁹⁷ Així ho expressa el seu òrgan el 1934: «els nacionalistes catalans no hem de regatejar pas la solemnitat i la grandesa per la remembrança del que fou si voleu tan sols un tast, però ben estimulants i emotius, per a desitjar amb més resolució que mai la proclamació

95. H. RAGUER, *La Unió...*, p. 171.

96. *El Temps*, 23 d'abril de 1934.

97. *República Catalana* era un terme aleshores emprat per Palestra, Nosaltres Sols! i el Partit Nacionalista Català, que trobem recollit també a *La Publicitat*, òrgan d'Acció Catalana, amb els termes següents: «La democràcia és la forma tradicional de la vida política catalana. Dèiem no fa gaire als republicans catalans que la República a Catalunya, ha d'ésser la República catalana. La República nostra és la de tots els catalans perquè és la mateixa cosa que la Pàtria nostra». *La Publicitat*, 18 de maig de 1923.

d'una nova i permanent República Catalana».⁹⁸ En el primer número de *La Nau* controlada per UDC, ja és significatiu que el diari comenci amb aquest titular destacat a la primera pàgina: «L'aniversari de la República Catalana».⁹⁹

UDC és un partit atípic en el sistema polític català republicà. Disposa en diferents períodes d'un diputat al Parlament de Catalunya, Pau Romeva, i un altre al Congrés, Carrasco. En algun moment disposa també, malgrat la seva petitesa, d'un diari de partit, *La Nau*, i un altre amb prou influència, *El Matí*. Té una certa proximitat a l'organització de masses dels joves cristians de Catalunya, la Federació de Joves Cristians. És un partit que es va estructurant i que, comparat amb altres forces, assoleix un elevat grau de cohesió interna, en el context d'un sistema electoral majoritari que castiga forces com UDC.

El repte d'un nacionalisme integral i d'un cristianisme social no clericalista encara afegeix més complexitat a la seva situació entremig dels dos «monstres» de la política catalana del moment, ERC i la Lliga. Pels esquerristes, el component cristià d'UDC és l'excusa per ofegar la crítica que els fa per les seves renúncies nacionals. I la Lliga vol fagocitar-los quan el vell partit opta per republicanitzar-se definitivament, i també llevar-los la crítica nacional per constituir un bloc potent de centre-dreta català.

LA LLUM QUE VE DE FORA: EUSKADI I EL NACIONALISME BASC

Un panorama polític i social intern aspre i la incomprensió pel seu posicionament cristià i republicà els impel·leixen enfora, entristits per l'esperança d'una Catalunya lliure que no es pot construir des de la discòrdia permanent entre catalans. Carrasco ha coincidit a les Corts amb els diputats del PNB-EAJ Horn, Eguileor, Basterrechea, Aguirre, Robles Aránguiz i Leizaola.¹⁰⁰ L'estiu de

98. «El nostre catorze d'abril», *El Temps*, 14 d'abril de 1934.

99. *La Nau*, 14 d'abril de 1932. A «Declaració d'UDC» s'hi esmentava la voluntat d'assolir la República Catalana de la manera següent: «Som republicans de la República Catalana, desapareguda aquesta després d'una existència efímera, som republicans dintre la legalitat vigent, esperant i treballant per a poder arribar a ésser-ne amb plena satisfacció el dia que estem segurs ha d'arribar reconeguda per tots la plena llibertat de la nostra terra, Catalunya, llibèrrimament pacti i col·labori amb els seus germans de raça —arbitràriament separats de nosaltres—, i amb els seus veïns del territori...».

100. José Luis de la GRANJA, *El oasis vasco*, p. 186.

1932 és invitat a visitar Euskadi.¹⁰¹ Els diputats nacionalistes són definits com «de la mateixa fusta que Carrasco. Homes europeus, han trobat en el tractats de pau de la postguerra i en les innovacions del dret internacional modern l'esperit, el sentit i la coratgia per relligar la seva nació, avui encara sotmesa, a les més modernes corrents jurídiques».¹⁰² La bona relació comporta també un efecte mirall dels nacionalistes d'UDC i de tot el catalanisme envers el nacionalisme basc i Euskadi.

Carrasco, amb la perspectiva de dos anys, ofereix aquest enfocament: «la puixança del nacionalisme basc constitueix la prova més palesa de la potencialitat i eficàcia dels moviments polítics, quan aquests poden fonamentar-se en la base indestructible d'una intensa i completa unitat espiritual». Per ell aquesta és la gran mancança del catalanisme, el trencament intern. Davant dels dubtes del catalanisme: el fraccionament excessiu, la voluntat intervencionista a l'Estat..., i des de la «plenitud espiritual que representa aquest formidable aixecament de la pàtria germana, els nacionalistes [bascos] conformaven “un poble fet”».¹⁰³

Però més enllà de la bona relació personal i ideològica i l'interès del nacionalisme basc, en una època de freqüent anticlericalisme, el PNB serveix per reafirmar el credo nacionalista i cristià d'UDC: «un idealisme religiós que vivifica el nacionalisme basc en el seu sentit profundíssim de tolerància i convivença [sic]», que en altres llocs del planeta té com a referents l'hindú Gandhi i l'irlandès De Valera. Aquest *aggiornamento* serveix per allunyar-se de les forces que, amb la religió, serveixen interessos conservadors, i vol oferir un missatge social i cristià per a les societats modernes.

Carrasco pronuncia al local central d'UDC la conferència «Impressions d'una breu estada entre els nacionalistes d'Euskadi».¹⁰⁴ Destaca que l'han impressionat vivament la bellesa de la terra basca i el lligam que hi senten els qui en volen ser defensors, però entre els seus arguments prepolítics n'empra un d'un pes substantiu per justificar una opció política de cristians: «Cal que l'home es doni compte [sic] que ha estat posat en cada una de les pàtries, per a viure-hi amb tota llibertat i amb tota independència que per això Déu ja ha vetllat per

101. *La Nau*, 30 de juliol de 1932.

102. «Carrasco per terres de Bascònia», *La Nau*, 3 de juliol de 1932.

103. «L'exemple d'Euskadi», *El Temps*, 24 de març de 1934. V. CASTELLS, *Galeuska, un ideal compartit*, p. 68.

104. *La Nau*, 7 d'agost de 1932.

tal de donar a cada una d'elles aquell signe distintiu característic». Carrasco també considera que la força d'un moviment nacionalista cristià prové del fet «d'oferir la nostra Pàtria a Déu, que és qui us l'ha donada. Per això mateix no hi ha poder humà que es pugui oposar a aquesta voluntat».¹⁰⁵

Com viuen els membres del PNB aquest conjuminació de fe i pàtria? Carrasco en destaca el nul caràcter reaccionari: «Aquesta força espiritual no dona al moviment com pretenen alguns un caire de regressió». L'organització basca parteix d'una «base essencialment democràtica, un esperit de germanor i de tolerància que anima els nacionalistes bascos [...] [a] la caritat que obliga al respecte i a la comprensió», i destaca que «ells tenen de la tolerància el concepte que s'inspira en l'Evangelí».

Carrasco sent una «sana enveja» pel nacionalisme basc representat pel PNB,¹⁰⁶ no només per la seva solidesa nacional; tal com afirma, «es pot dir que Biscaia és un poble dempeus». L'enveja també és pel compromís cristià. Però, a més de la solidesa de les concepcions nacionalistes i cristianes del moviment que aplega EAJ, l'interessa també l'estructuració i el tarannà polític que comporta, tot criticant les dues principals actuacions catalanistes, «que han estat marcades per la conveniència personal o al servei a determinats interessos». A Gironella, Carrasco hi proposa una altra mesura de regeneració de la vida política de la Catalunya republicana: «Per això UD de C, que actua amb els principis democràtics, vol la intervenció directa de tot el poble –homes i dones– en la cosa pública».¹⁰⁷ Des de l'experiència basca, Carrasco demana un esforç als partits del nostre país: «cal que s'estableixi un contingut de doctrina fix i incommovible [...] Això és el que manca a tota organització política que aspiri a concretar les aspiracions de tot un poble. D'aquesta manera, tot patriota sabrà el que ha de servir com a ideals suprems del partit i de la causa nacional».¹⁰⁸ Fer-ho altrament no convé, ja que «els principis sempre es revengen, i llancen damunt dels oportunistes l'oprobri del fracàs».¹⁰⁹

105. *La Nau*, 10 d'octubre de 1932.

106. No tingué contactes amb Acció Nacionalista Basca, en canvi, l'altre partit del nacionalisme basc del moment.

107. *La Nau*, 6 d'agost de 1932.

108. *La Nau*, 7 d'agost de 1932.

109. «Els problemes potencials del moment», *El Temps*, 9 de novembre de 1935.

La clarificació de doctrina que proposa Carrasco, des de l'exemple basc, serveix per presentar una mena de partit-front. Cal tenir en compte que sota l'aixopluc d'EAJ-PNB es relacionen també una força sindical, una organització de dones, una organització excursionista, una organització de joves...; per això considera que la seva actuació «no era política, sinó exclusivament nacional, comprèn tots els estaments i totes les classes socials, edats i ambdós sexes».

Un cop definit el projecte, centra el seu interès en Catalunya i el catalanisme des del referent basc. Per això, comparant PNB i UDC, «vol actuar a semblança d'aquell tan exemplar [partit]». ¹¹⁰ Tenint en compte que vol fer-ne un procés d'adaptació a la nostra realitat, vol «assolir la unitat espiritual del nostre poble» mitjançant «el fervor espiritual», ¹¹¹ que es pot concretar, entre d'altres mesures, en «la catalanització integral del poble». Però també incrementant un sentit nacional dins de la família, perquè per Carrasco «el sentiment patriòtic és una superació de la família». Això és el que proposa per a UDC: «interessar en el fervor patriòtic no solament els homes, sinó també a les dones totes, i d'una manera més accelerada les joventuts». Creu, aleshores, que el sentiment patriòtic creixerà «quan penetri al si de la família». ¹¹² El «fervor espiritual» també es pot concretar: «tots els catalans a mesura que considerin més la Pàtria se n'enamoraran i l'estimaran més i aniran arreu de Catalunya a desvetllar aquells germans nostres que adormits en la inconsciència no hagin encara assaborit les dolceses de l'amor a la nostra mare Pàtria». ¹¹³

Una mesura possible del «fervor espiritual» és conèixer els continguts del setmanari *El Temps*. Allí, Rafael Carreras Valls hi publica una sèrie molt llarga denominada «Formació de la nació catalana» i també «La primera República Catalana (1462)», amb la qual cosa el terme *República Catalana* apareix sovint en les seves pàgines. Feliu Duran i Canyameres dedica un seguit d'articles a la Guerra de Successió i el paper que hi tingué l'Església catalana, i també hi ha articles contra el bilingüisme i sobre l'escola en català, el llibre català, el cente-

110. *La Nau*, 6 d'agost de 1932, en un míting a Gironella. Segons Fermí Rubiralta, una altra força catalana s'emmirallava en el PNB: el Partit Nacionalista Català. Vegeu Fermí RUBIRALTA, *El Partit Nacionalista Català*.

111. El març de 1933, UDC proposava com a mesures per a la política municipal l'austeritat administrativa i la rebaixa d'impostos. *El Matí*, 29 de març de 1933.

112. *La Nau*, 21 de desembre de 1932.

113. *La Nau*, 24 d'octubre de 1932.

nari de la Renaixença..., a més d'altres aspectes adreçats a dur a la pràctica un programa socialcristià.¹¹⁴

Carrasco proposa una doble solidaritat «de totes les forces nacionalistes de Catalunya» per damunt de les diferències de credo o socials, però «aquesta mateixa germanor l'hem d'entendre enllà de les nostres fronteres amb aquells pobles que tenen plantejats problemes semblants als nostres. Un excés de sectarisme ha fet impossible fins ara que els catalans ens apartéssim amb els diputats bascos i gallecs i fer un front únic a favor de la llibertat de tots els pobles ibèrics».¹¹⁵ Proposa, doncs, la base de mobilització nacionalista que, mitjançant l'anomenat Viatge Triangular, donarà naixement al pacte de Galeusca entre partits bascos, catalans i gallecs.¹¹⁶ De bell nou, com ha passat amb la defensa de l'Estatut íntegre (el de Núria), es genera una mobilització pluripartidista i pluriassociativa amb un objectiu nacional: o sigui, el Front Únic que ha preconitzat Coll i Alentorn.

Aquest cop, el projecte d'agermanar les tres nacions ibèriques és més ambiciós que la mobilització per l'Estatut íntegre. Hi incorpora ERC, Acció Catalana Republicana i la Lliga, a més d'UDC, Palestra i els dos nuclis separatistes principals, Nosaltres Sols! i el PNC.

El març de 1933 Telesforo de Monzón, president del Gipuzko Buru Batzar, pronuncia una conferència a Palestra. Un mes després, Maspons i Anglasesell i una representació d'UDC són presents en una setmana cultural basca a Euskadi. UDC, ERC, Nosaltres Sols!, Palestra, PNC i Unió Catalanista donen suport al moviment nacionalista d'Euskadi quan es declara una vaga general convocada per ELA: es produeixen nombrosos detencions de militants *abertzales* i es rumoreja una tramesa de tropes al País Basc –tropes que han actuat a la conca del Llobregat un any abans.

La creació de Galeusca significa la voluntat d'intensificar relacions entre els tres pobles «per assolir les seves respectives llibertats nacionals».¹¹⁷

114. Eren freqüents també articles sobre el sindicalisme catòlic, la participació obrera a l'empresa, el corporativisme, la funció de la propietat i el salari familiar, entre d'altres.

115. *La Nau*, 7 d'agost de 1932.

116. V. CASTELLS, *Galeusca, un ideal compartit*; J. I. GRANJA, *El oasis vasco. El nacimiento de Euskadi en la República y la Guerra Civil*, p. 216-246.

117. *El Matí*, 22 de març de 1933, (26 d'abril de 1933, (5 de maig de 1933 i 3 d'agost de 1933.

UDC dedica un sopar als expedicionaris bascos i gallecs arribats a Barcelona, on Carrasco afegeix un nou element al seu discurs, l'afirmació d'europeisme: «que la llibertat dels pobles ens porti a la plasmació d'aquesta Europa lliure que tots cerquem, però també una relació amical i fraterna amb Castella», la qual cosa «voldrà dir que tots els pobles són lliures». Carrasco també hi defineix el seu independentisme, ell que no esmenta mai el terme *separatisme* en els seus discursos, amb un tarannà obert i tolerant des de la igualtat entre els pobles: «Jo defensaré sempre l'ideal nacionalista que es concreta en l'aspiració a que totes les personalitats nacionals puguin constituir-se en estats lliures i independents, però he estat i seré sempre respectuós amb les altres opinions».¹¹⁸

El conflicte de la Llei de Contactes de Conreu que acabarà amb els Fets del Sis d'Octubre de 1934 i la revolta de la Generalitat contra el govern espanyol generen un plantejament en què UDC critica la Lliga i ERC, però dóna suport al govern de Catalunya. Per sortir de l'atzucac en què es troba la relació molt deteriorada entre ERC i la Lliga, proposa «rectificar errors, oblidar greuges, posar en segon terme tot allò que separa i exalta els deures patriòtics en el compliment dels quals ens hauríem de trobar tots units».¹¹⁹ Cal, doncs,

ajuntar-nos, avui, al moviment de saludable redreçament nacionalista que s'ha promogut en tots els sectors de l'opinió catalana, proclamem l'adhesió sincera entusiasta d'UDC als organismes representatius de la nostra nacionalitat, i esperem que sabran fer-se dignes de llur representació en apartar-se de tota preocupació partidista, per tal que la resistència de Catalunya, lluny d'utilitzar-se per a la liquidació de velles rancúnies polítiques, sigui garantia eficaç de defensa de la dignitat de la Pàtria.

Carrasco, des d'Euskadi, es posiciona d'una manera més precisa encara: «Nosaltres creiem que la pàtria està en perill i ens lliurem a la seva defensa, sense mirar quines són les seves autoritats, perquè no defensem les autoritats, defensem Catalunya».¹²⁰ El dirigent d'Unió pretén limitar la tensió dreta-esquerra catalanista per encarar la tensió amb Madrid, cosa que no es produirà.

118. *El Matí*, 11 i 12 d'agost de 1933.

119. *El Temps*, 18 de juny de 1934.

120. *El Temps*, 29 de setembre de 1934.

«ELS CAMINS DE SALVACIÓ»: UNA PROPOSTA CATALANISTA,
CRISTIANA I REPUBLICANA¹²¹

Poc abans del Sis d'Octubre, Carrasco comença a plantejar una alternativa completa, que es concretarà en la sèrie d'articles «Els camins de salvació». Abans, a «Per la claredat de doctrina» hi ha volgut assolir l'objectiu d'establir una doctrina «clara, transparent i cristal·lina, que s'estintolés en l'Evangelí, la catalanitat més noble i l'estricta justícia social».¹²²

Els articles d'«Els camins de salvació» són escrits en un període de censura governativa després dels Fets d'Octubre, amb entitats catalanistes i d'esquerres clausurades i molts dels seus membres empresonats o a l'exili, del qual el conjunt del catalanisme polític en surt capcot i avergonyit: s'ha perdut l'autonomia i la revolta s'ha percebut com un fracàs. El llenguatge de Carrasco, menys explícit que en un període de normalitat democràtica, és, malgrat tot, prou clar.

Així, creu que les conseqüències del Sis d'Octubre afecten tothom i que, més o menys, tothom n'és responsable, però hi ha una falla de base, «allò que és la causa fonamental de totes les malvestats presents, això és, la manca de formació completa, d'una sòlida i plena consciència nacional».

Per això es proposa una reacció ràpida davant les acusacions entre uns i altres, tot confiant que la doctrina esbossada per ell n'assenyalarà la sortida.¹²³ I afirma com a principi general, gairebé amb caràcter universal: «No admetem que puguin assentar-se damunt bases sòlides la pau, la política i la llibertat dels pobles sense el reconeixement i la satisfacció dels drets que corresponen a les col·lectivitats amb personalitat pròpia». La resolució d'aquest plet serà una «qüestió fonamental i prèvia en tota actuació pública catalana». La via per assolir-ho, «l'esforçada i patriòtica unió de tots els catalans».¹²⁴

Arran de la crisi del catalanisme després dels Fets d'Octubre, amb la suspensió de l'autonomia, exposa a «Els camins de salvació» els components útils, eixits de la fe cristiana, per superar els conflictes. Carrasco destaca que la doctrina d'UDC «es fonamenta en uns principis cristians, no fent bandera de combat

121. Conceptes emprats a «Declaració d'UDC», *La Nau*, 12 d'agost de 1932.

122. *El Temps*, 29 de setembre de 1934.

123. *El Temps*, 27 d'octubre de 1934.

124. *El Temps*, 3 de novembre de 1934.

o defensa de la religió». ¹²⁵ Aquests principis han estat desenvolupats ja el 1932, amb una clara voluntat d'obertura dels homes d'UDC: «la nostra confessionalitat no és partidisme. Les nostres creences posades per damunt de tota altra cosa no ens són un destorb, ans bé una guia en la nostra actuació de partit». ¹²⁶ Un missatge adreçat als catòlics de la CEDA i de la Comunió Tradicionalista que incrementen el corrent anticlerical de l'esquerra catalana i espanyola. Carrasco és molt crític amb aquests sectors, creu que fan una aplicació errònia dels principis cristians, la qual cosa provoca «la falla de valors morals i el desastrós imperi de totes les concupiscències». ¹²⁷

La temença que s'incrementi l'odi anticlerical per l'acció dels partits oficialment catòlics ja s'ha manifestat durant els Fets d'Octubre a la nostra geografia, en casos com els de Sant Vicenç de Castellet, Lleida, Navàs, Sant Jaume dels Domenys, el Morell i Sabadell. ¹²⁸

Carrasco es posiciona fermament en contra d'una organització social i econòmica que no pot considerar-se «ni justa ni cristiana»; ¹²⁹ per això s'oposa als principis conservadors dins del catolicisme (que són, però, majoritaris) quan aquests principis amaguen «el privilegi de la classe benestant i la misèria dels que han de sofrir tota mena de privacions», un objectiu que s'amaga «amb continuades protestes de defensa dels sagrats principis de religió, ordre, família i propietat», els lemes de la Confederación Española de Derechas Autónomas. Aquesta estratègia «causa aleshores a la societat i als seus fonaments el més greu i pregon dels prejudicis».

Quin grau de solidaritat social vol aplicar? Carrasco ha afirmat en un míting d'UDC a Manresa, el 1932: «Volem que aquesta igualtat reposi damunt una base ordenada i cristiana. Cal que els que tinguin molt reconeixin la necessitat de dependre's d'allò que els sobra perquè els que no tinguin res puguin redreçar-se». ¹³⁰

125. *La Nau*, 16 de maig de 1932.

126. *La Nau*, 21 de desembre de 1932.

127. *El Temps*, 10 de novembre de 1934.

128. J. COSTA I DEU i M. SABATÉ, *La veritat del 6 d'Octubre*.

129. *El Temps*, 24 de novembre de 1934.

130. *La Nau*, 16 de maig de 1932.

Dos anys després, en una circumstància social més radicalitzada i amb una situació política en plena repressió antiesquerrana, afirma que cal reconèixer la responsabilitat de cadascú i

escatir el que podem fer de la nostra part per a posar-hi remei i admetre que els més obligats a participar en l'esforç col·lectiu i els cridats per tant a sacrificar-se, són aquells que avui frueixen del benestar o del privilegi, car en justícia social autèntica i en sincera convicció cristiana no es pot acceptar el bé propi que no sigui compartint-lo i harmonitzant-lo amb el bé dels nostres consemblants.¹³¹

L'exigència de solidaritat ha augmentat. Cal renovar la societat a partir de «l'acceptació generosa dels principis socials i democràtics del cristianisme», perquè si no la societat, tal com està estructurada, «és condemnada a desaparèixer per l'onada violenta del comunisme anorreador».¹³²

Com aconseguir la doctrina renovada que cerca? Creu que les organitzacions sense doctrina provoquen «el desballestament del nostre poble». Amb una voluntat no prou reeixida, afirma que cal un «redreçament de la consciència nacional del nostre poble», però proposa una ruta més precisa. Cal una «doctrina sòlida, completa i sistemàtica», que ha d'incorporar dos objectius: «adaptar-se a les essències de la nostra personalitat nacional» i «l'eficàcia suficient per a proporcionar solució a tots els magnes problemes de la nostra vida col·lectiva», i fer això «sense produir conflicte ni irritació».

Imbuir la doctrina proposada dels principis de Fe i Pàtria generarà, en el primer cas, veritat, justícia i pau; i, en el segon, «el recobriment total i absolut dels drets que pertocquen a la nostra personalitat nacional». La conjunció dels dos principis provocarà que «les solucions rajaran amb exuberància i tots els antagonismes, rivalitats, violències i malvestats desapareixerien», i aleshores «una democràcia sana i efectiva serà instrument apte per a la resolució de totes les qüestions».¹³³

A més dels principis, quins són els instruments per dur-ho a la pràctica? En primer lloc, «no es pot admetre com a instrument normal de política la violèn-

131. *El Temps*, 24 de novembre de 1934.

132. Josep GRAU, *Manuel Carrasco...*, p. 108.

133. *El Temps*, 1 de desembre de 1934.

cia»; per això, «tan sols la llibertat, la persuasió i la pau podran fer triomfar els nostres ideals». Ja des de 1932, Carrasco ha deixat establert allò que entén per llibertat: «La llibertat civil és o deu ésser el predomini del sentit de ciutadania i l'imperi d'un esperit de suprema civilitat en el qual s'harmonitzi de debò la llibertat de cada u, amb la llibertat dels altres».¹³⁴

També calen aptituds personals; les persones que han d'encapçalar aquesta voluntat de regeneració han de ser honestes i rectes i, seguint un precepte que fa seu l'organització juvenil Palestra, «és indispensable reformar la convicció que el millorament col·lectiu sols pot assolir-se per mitjà del perfeccionament complet dels individus que componen la col·lectivitat».¹³⁵

Després de les eleccions del 16 de febrer de 1936, UDC accentua, des de les pàgines d'*El Temps*, el concepte de Solidaritat Catalana. En el número del 29 de febrer de 1936, el titular principal indica: «Ara més que mai s'imposa una solidaritat patriòtica entre tots els catalans». L'objectiu és la reconciliació nacional. La necessitat la cohesió interna és més urgent que mai, per evitar l'esclat social i allò que tem Carrasco: que els catalans, «en comptes de cercar en una avinença la resolució de llurs problemes, ho farem tot amb l'ajut de forces forasteres [que] s'aprofitava aleshores com s'aprofitava sempre de les nostres lluites fraticides per afeblir la personalitat nacional de Catalunya».¹³⁶

El 28 de març, *El Temps* reproduïx la intervenció de Carrasco en un acte en el qual planteja continuar la tasca de recatalanització.¹³⁷ UDC, per aquelles dates, participa en el Comitè de Catalanització, una campanya per a l'ús públic del català.¹³⁸ Com sempre, afirma que la qüestió nacional és una qüestió prèvia: «Catalunya ha de lluitar fins a assolir constituir-se políticament, com a nació que és, en estat independent que amb tota llibertat pugui portar les aliances i confederacions que cregui convenient», tenint en compte, en un exemple de nacionalisme obert al món, que «el reconeixement de la llibertat de les pàtries és l'única garantia de la pau universal».¹³⁹ És el període de l'anomenat «oasi ca-

134. *La Nau*, 12 d'agost de 1932.

135. *El Temps*, 8 de desembre de 1934.

136. Josep GRAU, *Manuel Carrasco...*, p. 107.

137. Carrasco reconegué la tasca meritòria de la Protectora i Palestra en el Congrés de gener de 1936. *El Temps*, 1 de febrer de 1936.

138. UDC participà en els comitès de districte del CdC al districte I, al VII i a Sant Andreu; vegeu Ll. DURAN, *Pàtria i escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*, p. 297 i s.

139. *El Temps*, 28 de març de 1936.

talà», en un moment en el qual la tensió política a Espanya no afluixa: «Ells es destrueixen en lluites fraticides: unim-nos nosaltres en defensa de Catalunya». Creu que això és més fàcil, ja que el catalanisme és «la base de la convivència civil».

Carrasco intervé el juny de 1936, amb motiu del Corpus de Sang, en una conferència dedicada a Pau Claris des de les ones de Ràdio Associació.¹⁴⁰

CLOENDA

Carrasco va morir massa jove per sintetitzar un pensament d'acció. Una estructura petita i fortament tensada com la d'UDC va patir més les tensions que provocaven el seu nacionalisme radical minoritari i el seu cristianisme republicà, també minoritari.

Prat era, doncs, la base d'elaboració i el punt de partença. Entitats com l'APEC, la FJC i Palestra eren una base per desenvolupar el front únic catalanista. La voluntat de crear consciència nacional no era un afany de base cultural; s'hi barrejava també la crida al sentiment, a la cultura i a l'afany de llibertat. En Carrasco també hi constatem una constant en el catalanisme radical: molts dels seus recursos vénen de fora; en el cas que ens ocupa, d'Euskadi, d'EAJ-PNB.

Des de l'Evangeli, Carrasco creia que hi havia una base per fer una política nova per a la Catalunya republicana, per crear una societat fraterna i lliure. Aquest element i la poca efectivitat d'una acció nacionalista eren es dos factors que donaven un sentit a l'acció d'UDC.

La Catalunya sobirana només es podria construir des de la concepció d'una Catalunya conscient, però també agermanada internament, nacionalment.

BIBLIOGRAFIA

BALCELLS, Albert (1999). *Miquel Coll i Alentorn: Historiografia i democràcia (1904-1990)*. Barcelona: Proa.

BARAS, Montserrat (1984). *Acció Catalana: 1922-1936*. Barcelona: Curial.

BONET I BALTÀ, Joan (1984). *L'Església catalana, de la Il·lustració a la Renaixença*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

140. *El Temps*, 13 de juny de 1936.

- CARRASCO I FORMIGUERA, Manuel (1931). *El Pacte de San Sebastián*. Barcelona: Edicions de l'Arc de Berà.
- COLL I ALENTORN, Miquel (1993). *Escrits polítics, cívics i religiosos*. Barcelona: Curial; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- COSTA I DEU, Joan; SABATÉ, Modest (1936). *La veritat del 6 d'Octubre*. Barcelona: Impr. Clarasó.
- DURAN, Lluís (1997). *Pàtria i escola: l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Catarroja: Afers.
- FIGUERES, Josep Maria (1999). *Diari de presó (1923-1924)*. Barcelona: Barcelonessa d'Edicions.
- GRANJA, José Luis de la (2007). *El Oasis vasco: el nacimiento de Euskadi en la República y en la Guerra Civil*. Madrid: Tecnos.
- GRAU MATEU, Josep (2006). *La Lliga Regionalista i la llengua catalana, 1901-1924*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Homenatge a Manuel Carrasco i Formiguera: una vida per Catalunya* (1991). Barcelona: Entitat Autònoma del Diari Oficial i Publicacions.
- HURTADO, Amadeu (1968-1969). *Quaranta anys d'advocat: història del meu temps*. Esplugues de Llobregat: Ariel.
- La defensa de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya* (1977) Barcelona: Undàrius [Discursos a les Corts de Campalans, Carrasco, Companys, Estelrich, Esteve, Gassol, Hurtado i Torres.]
- LLADONOSA I VALL-LLEBRERA, Manuel (1988). *Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MARTÍ I JULIÀ, Domènec (1984). *Per Catalunya i altres textos*. Barcelona: La Magrana.
- Memòria de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana* (1921; 1923-1930; 1931; 1933). Barcelona.
- ORIOI I TATARET, Antoni M. (2007). *Nació i magisteri pontifici*. Barcelona: Proa.
- PRAT DE LA RIBA, Enric (2000). *Obra Completa, 1906-1917*. Vol. III. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Proa.
- RAGUER, Hilari (1976). *Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1984). *Divendres de passió: vida i mort de Manuel Carrasco i Formiguera*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1989). *El cristià Carrasco i Formiguera*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- ROIG I ROSICH, Josep Maria (1992). *La Dictadura de Primo de Rivera a Catalunya, un assaig de repressió cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- RUBIRALTA, Fermí (2008). *Daniel Cardona i Civit, 1890-1943: una biografia política*. Catarroja: Afers.
- (2010). *El Partit Nacionalista Català (1932-1936): joc polític i separatisme*. Barcelona: Rafael Dalmau.

PUBLICACIONS CONSULTADES

L'Estevet (1922)

El Matí

La Nau

El Temps

La Vanguardia (1923)

La Publicitat (1923)